

UZASADNIENIE

Powód J. K. żądał od pozwanej M. K. zapłaty kwoty 48000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty i kosztami postępowania. W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powoda podniósł, że Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie sygn. akt XIII GNc 5403/11 nakazał powodowi i pozwanej, aby solidarnie zapłacili na rzecz J. P. kwotę 73.149,23 zł. z ustawowymi odsetkami od poszczególnych kwot wyszczególnionych w orzeczeniu, składających się na zasądzoną należność. W toku postępowania egzekucyjnego komornik sądowy zajął rachunek bankowy powoda, którego powiadomił, że należność główna wraz z odsetkami na dzień 8 stycznia 2013 r. wynosi łącznie 96.020,51 zł. W dniu 14 stycznia 2013 r. na polecenie komornika bank przelał z rachunku powoda na wskazany przez komornika rachunek bankowy kwotę 96.218,32 zł. Pozwana odmówiła zwrotu na rzecz powoda połowy kwoty wyegzekwowanej przez komornika.

W sprzeciwie od wydanego w sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu sprzeciwu pełnomocnik pozwanej podniósł, że powództwo dotyczy zobowiązań spółki cywilnej (...), której współnikami jest powód i pozwana, i która to spółka nie została rozwiązana. W związku z powyższym nie jest możliwe rozliczenie między współnikami zobowiązań spółki.

Wyrokiem z dnia 3 października 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi zasądził od pozwanej na rzecz powoda dochodzoną należność zgodnie z żądaniem pozwu oraz orzekł o kosztach procesu stosownie do wyniku sporu.

W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia Sąd I instancji dokonał następujących ustaleń faktycznych i ocen prawnych.

Strony pozostawały w związku małżeńskim od dnia 25 grudnia 1997 r. do dnia 26 czerwca 2012 r. W dniu 6 czerwca 2005 r. strony zawarły umowę spółki cywilnej, której celem jest prowadzenie działalności gospodarczej związanej z nauczaniem języków obcych, sprzedażą detaliczną książek, gazet i artykułów piśmiennych oraz pośrednictwem turystycznym.

W dniu 14 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie sygn. akt XIII GNc 5403/11 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, nakazując M. K. i J. K., żeby w ciągu dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty solidarnie zapłacili J. P. kwotę 73.149,23 zł. z ustawowymi odsetkami od wyszczególnionych kwot oraz kwotę 915 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania. Należność objęta wyżej wskazanym nakazem zapłaty dotyczyła zobowiązania stron jako współników spółki cywilnej (...).

Na podstawie przedmiotowego nakazu zapłaty Komornik Sądowy wszczął na wniosek wierzycielki postępowanie egzekucyjne w sprawie sygn. akt KM 983/12. W dniu 4 marca 2012 r. pozwana wpłaciła na konto Komornika kwotę 12.000 zł., w dniu 16 kwietnia 2012 r. – 867,11 zł., a w dniu 23 lipca 2012 r. 255,12 zł. W toku egzekucji Komornik dokonał zajęcia rachunku bankowego J. K.. W wyniku tego zajęcia (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. przelała w dniu 14 stycznia 2013 r. na rachunek wskazany przez Komornika Sądowego kwotę 96.218,32 zł z rachunku bankowego J. K..

Pismem datowanym 19 stycznia 2013 r., a nadanym listem poleconym w dniu 22 stycznia 2013 r., powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 48109,16 zł. stanowiącej 50 % solidarnego zobowiązania stron wynikającego z nakazu zapłaty z dnia 14 listopada 2011 r. Wezwanie do zapłaty pozostało bezskuteczne. W dniu 4 marca 2013 r. pozwana wpłaciła na rachunek Komornika Sądowego kwotę 1285,47 zł.

W dniu 27 września 2013 r. powód złożył w Urzędzie Skarbowym dla Ł. w Ł. wypowiedzenie z dniem 31 maja 2013 r. umowy spółki cywilnej łączącej strony, zawiadomienie o zamknięciu spółki i o przeprowadzonym remanencie oraz zgłoszenie o zaprzestaniu wykonywania w ramach spółki czynności podlegających opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług.

Strony jako wspólnicy spółki cywilnej posiadają w stosunku do Urzędu Marszałkowskiego w Ł. zobowiązanie w wysokości 39.980,70 zł. z odsetkami liczonymi jak dla zaległości podatkowych. Do chwili obecnej między stronami nie toczyła się sprawa o rozliczenie wspólników spółki cywilnej.

Dokonując powyższych ustaleń Sąd I instancji uznał powództwo za zasadne.

Strony łączyła umowa spółki cywilnej, do której zastosowanie mają przepisy art. 860 i nast. Kodeksu cywilnego. Zgodnie z art. 864 k.c. za zobowiązania spółki wspólnicy odpowiedzialni są solidarnie.

W rozpoznawanej sprawie powództwo dotyczy zobowiązań spółki cywilnej stron. Jest to zaległość z tytułu czynszu najmu lokalu użytkowego wykorzystywanego na działalność prowadzoną przez spółkę. Żadna ze stron nie kwestionowała powyższej okoliczności. Pozwana nie kwestionowała również faktu zajęcia w toku postępowania egzekucyjnego przez Komornika Sądowego rachunku bankowego powoda i ściągnięcia w tym trybie kwoty 96.218,32 zł.

Powołując się na poglądy doktryny Sąd orzekający wskazał, że odpowiedzialność solidarna wspólników obejmuje wszystkie zobowiązania spółki, a więc zarówno wobec osób trzecich, jak i zobowiązania „zewnętrzne” wobec wspólników. W odniesieniu do zobowiązań, w których wierzycielem jest wspólnik uprawniony na podstawie odrębnego stosunku prawnego, wspólnicy odpowiadają solidarnie za zobowiązania, które powstały niezależnie od umowy spółki (np. z tytułu umowy sprzedaży). Gdyby to zobowiązanie zostało zaspokojone w całości przez wspólnika z majątku indywidualnego, przysługują mu roszczenia zwrotne do pozostałych wspólników, w tym również do wspólnika będącego zaspokojonym wierzycielem spółki. W związku z tym w osobie takiego wspólnika dojdzie do połączenia statusu wierzyciela i dłużnika w zakresie jego partycypowania w rozliczeniach regresowych.

Kwota 96.218,32 zł. została wyegzekwowana przez Komornika z indywidualnego rachunku bankowego powoda, co więcej nastąpiło to w dniu 14 stycznia 2013 r., a zatem już po uprawomocnieniu się wyroku rozwodowego stron. Z powyższego, w ocenie Sądu orzekającego wynika, że egzekucja nastąpiła z majątku osobistego powoda, a zatem powodowi przysługuje roszczenie regresowe w stosunku do pozwanej o zwrot połowy tej kwoty, tj. 48.109,16 zł. Zgodnie bowiem z postanowieniami umowy spółki cywilnej łączącej strony, udziały powoda i pozwanej w spółce wynosiły po 50 %.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. statuującego zasadę odpowiedzialności stron za wynik procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie w całości apelacją zaskarżyła strona pozwana żądając jego zmiany i oddalenia powództwa ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu z uwzględnieniem kosztów postępowania za obie instancje. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

Naruszenie przepisów postępowania t.j. art. 233, 316 § 1 i 328 § 2 k.p.c. poprzez nierozważnie zebranego materiału dowodowego nie odniesienie się do ustalonych faktów oraz nie wyjaśnienie istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności to jest:

- nie wyjaśnienie, czy spółka cywilna posiadała majątek pozwalający na zaspokojenie roszczenia regresowego powoda,
- pominięcie faktu ,że na poczet zobowiązania w kwocie 96.218,32 pozwana wpłaciła komornikowi 14.000 zł,
- nie wyjaśnienie na jakiej podstawie Sąd ustalił, że zajęte przez komornika środki nie należały do spółki cywilnej,
- pominięcie ,że w dacie powstania zobowiązania strony były nie tylko wspólnikami spółki cywilnej, lecz pozostawały także we współwłasności małżeńskiej majątkowej,
- nie ustalenie, czy w dacie orzekania spółka cywilna stron nadal istniała, czy też została przez powoda skutecznie rozwiązana.

Obrazę prawa materialnego t.j. art. 863 § 2 875 k.c. przez ich niezastosowanie i dokonanie rozliczenia wspólników w czasie trwania spółki a w przypadku ustalenia, że spółka została rozwiązana wbrew dyspozycji art. 875 k.c.

Rozpoznając apelację Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty są zasadne.

W szczególności bezzasadny jest zarzut odnoszący się do nieuwzględnienia przez Sąd I instancji przy wyrokowaniu ustalonego faktu zapłaty przez pozwaną w trakcie postępowania egzekucyjnego na poczet egzekwowanego zobowiązania kwoty 14.000 zł. Jak się wydaje umknęło uwadze skarżącego, że rozpoznawana sprawa nie ma charakteru sprawy o rozliczenie wspólników spółki cywilnej, a jest procesem o zapłatę. Pozwana, reprezentowana w postępowaniu przed Sądem Rejonowym przez zawodowego pełnomocnika, ani nie podniosła zarzutu potrącenia zapłaconej kwoty z należnością dochodzoną przez powoda, ani nie zgłosiła powództwa wzajemnego o zasądzenie tej kwoty. W tej sytuacji nie sposób czynić Sądowi orzekającemu zarzutu, że pominął tę okoliczność przy wyrokowaniu.

Przechodząc do dalszych rozważań na wstępie ustalić należy jaki charakter ma zgłoszone przez powoda roszczenie. Niewątpliwie z rachunku bankowego prowadzonego na nazwisko powoda komornik sądowy wyegzekwował kwotę ponad 96.000 zł stanowiącą zobowiązanie wynikające z działalności gospodarczej spółki cywilnej prowadzonej przez powoda z pozwaną. Jest też okolicznością bezsporną, że zarówno powstanie wierzytelności, jak i jej skuteczna egzekucja miały miejsce w okresie związania stron umową spółki cywilnej i prowadzenia działalności gospodarczej w jej ramach. Przy przyjęciu założenia, że zobowiązanie wynikające z działalności gospodarczej prowadzonej w ramach spółki cywilnej zostało zapłacone ze środków pochodzących z majątku odrębnego jednego ze wspólników, świadczenie tegoż wspólnika traktowane być może jako nakłady na majątek spółki cywilnej. Wskazać należy, że co do zasady dopuszczalne jest powództwo wytoczone przez wspólnika spółki cywilnej przeciwko drugiemu wspólnikowi o zwrot nakładów poczynionych z majątku odrębnego tegoż wspólnika na majątek spółki cywilnej nie mających pokrycia w aktywach spółki. W takiej sytuacji rzeczony nakłady stanowiąc będą stratę spółki w części w jakiej nie mają pokrycia w aktywach spółki cywilnej. W tym zakresie Sąd Okręgowy podziela pogląd prawny wyrażony w orzeczeniu Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 1 października 1998 r. I CKN 309/98, zgodnie z którym wspólnik, który spełnił świadczenie w wykonaniu zobowiązania spółki (art. 864 KC), może żądać od innych wspólników zwrotu świadczenia w częściach równych. Jeżeli zawarta przez strony umowa spółki przewiduje podział strat w czasie trwania spółki, to podziału strat domagać się można także w czasie trwania spółki. Jeżeli zaś zawarta przez strony umowa spółki nie przewiduje podziału strat w czasie trwania spółki, to podziału strat domagać się można dopiero po jej rozwiązaniu. Od tej chwili bowiem do wspólnego majątku spółki, a więc zarówno do aktywów, jak i pasywów, stosuje się przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych (art. 875 § 1 KC). W każdym wszak wypadku do obowiązków dowodowych wspólnika występującego z roszczeniem o zwrot części świadczenia spełnionego w wykonaniu zobowiązań spółki należy wykazanie, że zapłata została dokonana ze środków pochodzących z jego majątku odrębnego.

Mając na uwadze powyższe rozważania za niezasadny należy uznać zarzut obrazę prawa materialnego t.j. art. 863 § 2 875 k.c. przez ich niezastosowanie i dokonanie rozliczenia wspólników w czasie trwania spółki a w przypadku ustalenia, że spółka została rozwiązana wbrew dyspozycji art. 875 k.c. Jak wyżej wskazano możliwe i dopuszczalne jest dochodzenie roszczeń pomiędzy wspólnikami poza postępowaniem o podział majątku spółki i rozliczenie wspólników.

Stosownie do treści art. 316 § 1 KPC, mającego odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym na podstawie art. 391 § 1 KPC, sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, a podstawą orzekania jest materiał dowodowy zebrany w postępowaniu przed sądem I instancji i w postępowaniu apelacyjnym (art. 381 KPC). Przechodząc do realiów rozpoznawanej sprawy wskazać należy, że na datę orzekania przez Sąd Okręgowy umowa spółki zawarta przez strony uległa już rozwiązaniu. Pismo powoda zawierające jego oświadczenie o wypowiedzeniu umowy spółki zostało wysłane do pozwanej w dniu 30 września 2013 r. i nawet przy przyjęciu miesięcznego terminu wypowiedzenia wynikającego z umowy stron i czasu niezbędnego na obrót pocztowy umowa spółki cywilnej zawarta przez strony uległa rozwiązaniu najpóźniej z dniem 7 listopada 2013 r. Co do zasady zatem powodowi przysługiwałoby prawo do żądania zwrotu połowy nakładów poczynionych na majątek spółki

cywilnej dochodzone poza postępowaniem o podział majątku tejże spółki i rozliczenie wspólników, lecz warunkiem skuteczności wytoczonego powództwa jest udowodnienie przez powoda, że poczynione nakłady pochodziły z jego majątku odrębnego.

W ocenie Sądu Okręgowego powód w tym zakresie nie podołał swoim obowiązkom dowodowym. Wskazać należy, że poza tym, że strony rozpoznawanego sporu związane były umową spółki cywilnej zarówno w dacie powstania zobowiązania jak i jego skutecznej egzekucji, to do 26 czerwca 2012 r. strony pozostawały w związku małżeńskim, w którym w zakresie majątku obowiązywał ustrój małżeńskiej wspólności ustawowej. Powód nie zaprzeczył twierdzeniom pozwanej, że po rozwodzie nie nastąpił podział majątku dorobkowego małżonków. Co więcej w dacie komorniczej egzekucji z rachunku bankowego prowadzonego na nazwisko powoda to jest w dniu 14 stycznia 2013 r. była prowadzona działalność gospodarcza w ramach spółki cywilnej zawartej przez strony, bowiem jak wynika z dokumentów złożonych przez powoda, w dniu 27 września 2013 r. zawiadomił on Urząd Skarbowy o zaprzestaniu działalności gospodarczej spółki cywilnej z dniem 31 maja 2013 r. W tej sytuacji wobec stanowiska pozwanej, że środki na rachunku, z którego prowadzona była egzekucja komornicza, pochodziły z przychodów spółki cywilnej, powód winien wykazać okoliczność przeciwną, szczególnie, że spółka cywilna, będąca w istocie umową między wspólnikami, nie posiada podmiotowości prawnej i co za tym idzie nie ma osobnego rachunku bankowego. Z istoty rzeczy zatem przychody z działalności gospodarczej prowadzonej w ramach spółki cywilnej mogą być gromadzone wyłącznie na rachunkach bankowych prowadzonych na nazwisko wspólnika. W konsekwencji powyższych ustaleń, w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, do obowiązków dowodowych powoda należało wykazanie, że kwota 96.000 zł wyegzekwowana przez komornika z tytułu zobowiązań spółki cywilnej wpłynęła na konto powoda po dniu 26 czerwca 2012 r. i nie jest częścią majątku dorobkowego stron oraz że kwota ta nie pochodzi z przychodów uzyskanych z działalności gospodarczej spółki cywilnej (...). Na te okoliczności powód reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika nie przedstawił żadnych dowodów. Co więcej, że złożonego wraz z pozwem w dniu 27 lutego 2013r. oświadczeniu o stanie rodzinnym majątku i dochodach, będącym podstawą do zwolnienia powoda od kosztów sądowych, wynika, że powód już w lutym 2013 r. nie miał majątku ani dochodów pozwalających na uiszczenie kosztów sądowych w kwocie 2,400 zł, co czyni otwartym pytanie z jakich źródeł (innych niż majątek dorobkowy i przychody spółki cywilnej) pochodziła kwota 96.000 zł zajęta w postępowaniu egzekucyjnym w dniu 14 stycznia 2013 r.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżony wyrok nie może się ostać i działając na zasadzie art. 386 § 1 KPC oddalił powództwo, i orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 102 KPC obciążając powoda kosztami zastępstwa procesowego należnymi pozwanej i odstępując od obciążenia powoda kosztami sądowymi w części obejmującej opłatę od pozwu, mając na uwadze fakt, iż w postępowaniu przed Sądem I instancji powód korzystał ze zwolnienia od kosztów sądowych.

O kosztach postępowania za II instancję rozstrzygnięto na podstawie art.98 KPC w związku z art. 108 § 1 KPC obciążając całością tych kosztów powoda stosownie do wyniku sporu.